

***Runkstersteenweg te Hasselt
(gem. Hasselt)***

Programma van Maatregelen

T. Deville en S. Houbrechts

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	1
2. Programma van Maatregelen met uitstel van onderzoek	3
2.1. Gemotiveerd Advies	3
2.1.1. Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek.....	3
2.1.2. aanwezigheid van een archeologische site	3
2.1.3. Waardering van de archeologische site	3
2.1.4. Impactbepaling	4
2.1.5. Bepaling van maatregelen.....	4
2.2. Administratieve gegevens	5
2.3. Aanleiding vooronderzoek	6
2.4. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	7
2.5. Onderzoeksstrategie en –methode	7
2.6. Vraagstelling en onderzoeksdoelen	10
Doelstellingen van het vooronderzoek	10
De te beantwoorden onderzoeksvragen	11
2.7. Onderzoekstechnieken	13
Landschappelijk booronderzoek.....	13
Verkennend archeologisch booronderzoek.....	14
Waarderend archeologisch booronderzoek.....	16
Proefputtenonderzoek.....	17
Proefsleuvenonderzoek	18
2.8. Evaluatiecriteria	21
2.9. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	22
2.10. Randvoorwaarden	22
3. Programma van Maatregelen voor vrijgave	23

3.1. Administratieve gegevens	23
3.2. Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek	24
3.3. Aanwezigheid van een archeologische site	24
3.4. Waardering van de archeologische site	25
3.5. Impactbepaling	25
3.6. Bepaling van maatregelen	25
3.7 bibliografie	25

2. Programma van Maatregelen met uitstel van onderzoek

2.1. Gemotiveerd Advies

2.1.1. Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek

Aan de Runkstersteenweg te Hasselt wordt weldra een nieuw ontmoetingscentrum gebouwd. Daarvoor worden de bestaande jeugdlokalen en het bestaande ontmoetingscentrum gesloopt en dit in twee fasen. Naar aanleiding van de toekomstige ontwikkeling werd er een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van de trefkans werd een vervolgonderzoek geadviseerd. In functie van de vlotte voortgang van de omgevingsvergunning wordt een vervolgonderzoek momenteel als onwenselijk beschouwd. Om deze reden wordt het bureauonderzoek aangevuld met een programma van maatregelen voor uitstel van onderzoek.

2.1.2. aanwezigheid van een archeologische site

De aanwezigheid van een vindplaats kon, louter op basis van het bureauonderzoek, niet bepaald worden. Uitgezonderd de locaties waar vandaag de dag de kelder onder het podium en de mazoutciterne gelegen is, werd tijdens het bureauonderzoek een hoge trefkans opgesteld voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het paleolithicum tot en met het neolithicum. Daarnaast is er een hoge trefkans toegekend voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen en voor sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen. Voor de late middeleeuwen werd er een middelhoge trefkans opgesteld. Dit is echter een verwachting.

2.1.3. Waardering van de archeologische site

Ondanks dat er een verwachting is opgesteld, kan er momenteel niet met zekerheid gesteld worden dat er een vindplaats aanwezig is. Er kan bijgevolg geen waardering plaats vinden.

2.1.4. Impactbepaling

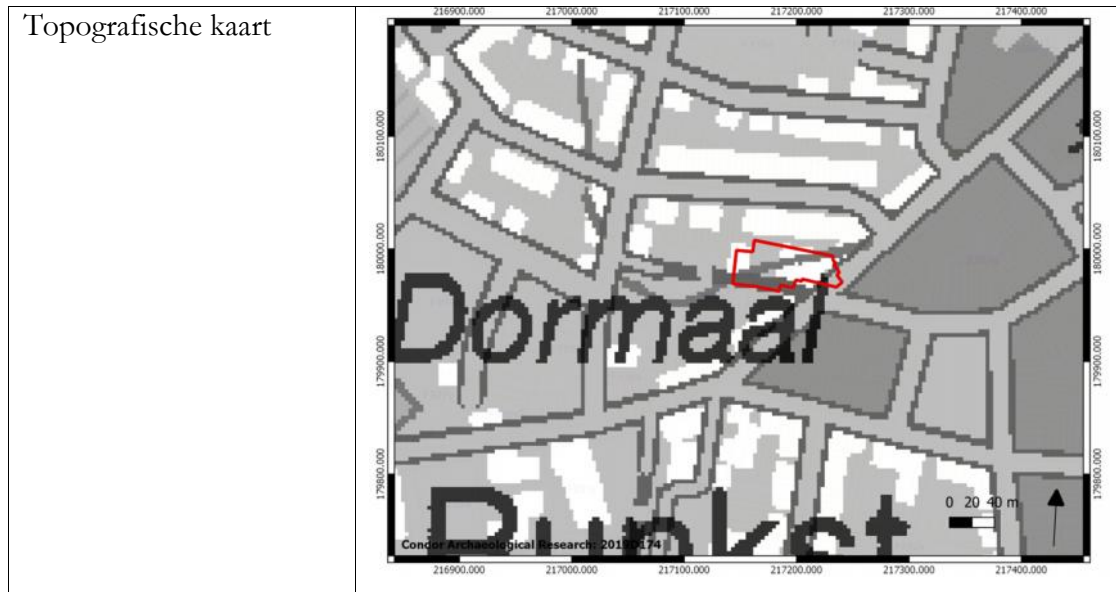
Het toekomstige ontmoetingscentrum heeft een oppervlakte van 772 m² en wordt op een gewapende betonplaat gebouwd die enkel ter hoogte van de buitenmuren vorstvrij zal worden aangezet (80 cm – Mv) door middel van een funderingsleuf. Onder de vloerplaat, die 30 cm diep wordt aangezet zullen de afvoeren van de keuken, de toog, de toiletten en de spoeltafels komen te liggen. Vooraan het gebouw komen deze samen en loopt deze leiding langs de leiding van het regenwater, naar de Runkstersteenweg. Het regenwater wordt centraal op het terrein eerst nog gebufferd in een infiltratievoorziening, gemaakt van kratten dat iets meer dan 18 m² groot zal zijn en iets meer dan een meter diep zal worden aangezet. Nadat het huidige bezoekerscentrum gesloopt is zullen de omgevingswerken plaats grijpen. Het gaat om de aanleg van een oprit met 6 parkeerplaatsen (50 cm diepe verstoring), de bouw van een fietsenstalling en de aanleg van de groenzone. Er kan bijgevolg gesteld worden dat de impact eerder oppervlakkig van aard is, desalniettemin kan niet worden uitgesloten dat archeologisch relevante lagen worden aangesneden. Tevens moet in het achterhoofd worden gehouden dat tevens alle bufferlagen tussen de verstoringen en het eventueel archeologisch erfgoed verdwenen zijn.

2.1.5. Bepaling van maatregelen

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt in eerste instantie een landschappelijk booronderzoek geadviseerd. Indien blijkt dat de bodem onverstoord is, dan wel slechts lichtelijk is afgetopt dan wordt er een verkennend archeologische booronderzoek uitgevoerd dat op z'n beurt kan worden aangevuld met een waarderend archeologisch booronderzoek en een proefputtenonderzoek. Daarnaast wordt er een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Blijkt uit het landschappelijk booronderzoek dat de huidige verstoringsdiepte groter is dan de toekomstige, dan kan eventueel gopteerd worden, na een kritische en onderbouwde weerlegging, om het proefsleuvenonderzoek niet uit te voeren.

2.2. Administratieve gegevens

Projectcode	2019D174	
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing	
Naam en erkenningsnummer erkend archeoloog	Condor Archaeological Research bvba (OE/ERK/Archeoloog/2016/0107), Bedrijfsstraat 10, 3500 HASSELT	
Provincie	Limburg	
Gemeente	Hasselt	
Deelgemeente	Runkst	
Plaats	Runkstersteenweg	
Toponiem	/	
Bounding Box	X: 217143.18 X: 217240.56	Y: 179962.37 Y: 180007.75
Kadastrale gegevens	Gemeente: Hasselt Afdeling: 6 Sectie: F Nrs.: 263f21, 263x21,	
Kaartblad	/	
Kadasterkaart		

2.3. Aanleiding vooronderzoek

In eerste instantie worden de jeugdlokalen die in het centrale deel van het plangebied liggen gesloopt. De voetprint van het nieuwe gebouw ligt namelijk deels binnen de contouren van de bestaande jeugdlokalen.

Het nieuw te bouwen ontmoetingscentrum wordt centraal oostelijk binnen het plangebied gesitueerd. Het ontmoetingscentrum zal 772 m² groot worden (*afbeelding 5*). Het gebouw wordt gefundeerd op een gewapende betondek van 30 cm dikte die ter plaatse van de buitenmuren voorzien zijn van een funderingssleuven die vorstvrij worden aangezet (minimaal 80 cm). De afvoeren van de keuken, toog, toiletten en de uitgietsbakken wordt voor de aanleg van de funderingsplaat aangelegd hieronder aangelegd (*afbeelding 6*). De afvoeren (regenwater en vuilwater) worden gescheiden aangelegd en komen aan de oostzijde van het gebouw in dezelfde afvoersleuf te liggen. Het regenwater komt uit in een infiltratievoorziening. Deze bestaat uit kratten en beslaat uit een oppervlakte van iets meer dan 18 m² en kan 10975 l bufferen. De verstoring van de infiltratiekratten zelf is bijgevolg beperkt tot 61 cm. De kratten worden echter aangezet op een goed infiltratiebaar zandbed en ze worden bedekt met 30 cm aarde. Beide afvoeren lopen verder richting de openbare weg waar ze aansluiten op de openbare riolering.

Nadoet het nieuwe ontmoetingscentrum is opgetrokken wordt het bestaande ontmoetingscentrum gesloopt. Rondom het nieuwe gebouw kan bijgevolg begonnen worden met de omgevingswerkzaamheden. Deze omgevingswerkzaamheden bestaan uit een oprit waarlangs 6 parkeerplaatsen worden voorzien. Deze verharding watert op eigen terrein af. De verharding zal een verstoringsdiepte van circa 50 cm kennen. Ten noorden van de oprit wordt een groenzone voorzien met enkele zitbankjes en wordt er een fietsenstalling gerealiseerd.

De parkzone in het westen van het plangebied blijft onaangeroerd.

Bij een omgevingsvergunning die 3000 m² of meer bedraagt met een ingreep in de bodem groter dan 1000 m² en niet gelegen in een archeologische zone en/of (voorlopig) beschermde archeologische zone zoals vastgesteld door de Vlaamse Regering dient een bekrachtigde archeologienota toegevoegd te worden.

2.4. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Voor het plangebied werd reeds een bureauonderzoek uitgevoerd. Voor het verslag van de resultaten verwijzen we graag naar de hoofdstukken 4 tot en met 8 van het bureauonderzoek.

2.5. Onderzoeksstrategie en –methode

Op basis van het bureauonderzoek en werden de verschillende onderzoeksmethoden beoordeeld en werd de onderzoekstrategie bepaald. Van iedere onderzoeksmethode zullen de vier criteria voor keuzebepaling, zoals beschreven in hoofdstuk 5.3 van de Code van Goede Praktijk worden. Deze criteria zijn:

- Is het **mogelijk** deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het **nuttig** deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven **schadelijk** voor het bodemarchief om toe te passen op dit terrein?
- Is het **noodzakelijk** dit toe te passen op dit terrein?

Een landschappelijk booronderzoek kan een bijdrage leveren in de kennis over de bodemopbouw. Enerzijds zijn vuursteenvindplaatsen sterk gevoelig voor verstoringen of erosie en kan het landschappelijk booronderzoek bepalen of deze vindplaatsen nog verwacht kunnen worden en wat de gaafheid hiervan is. Het verwachtingsmodel toont aan dat er een hoge trefkans is. Anderzijds is de toekomstige verstoringdiepte erg beperkt. Een landschappelijk booronderzoek kan in dit geval duiden of er nieuwe verstoringen zullen gerealiseerd worden. Ter plaatse van de bebouwde delen en de verharding is het niet mogelijk om het manueel onderzoek uit te voeren, maar ter plaatse van de groenzones is het zeker mogelijk om de boringen manueel te plaatsen, ter plaatse van de verhardingen is het mogelijk om, na het verwijderen van enkele betonklinkers of asfalt, om manueel te boren, maar anders is het zeker mogelijk om dit machinaal te doen. Het is bijgevolg mogelijk om uit te voeren. Het kan nuttig zijn om een gedetailleerder beeld te bekomen van de bodemopbouw, eventuele verstoringen in kaart brengen. Daarnaast kan het onderzoek een invloed hebben op het verwachtingsmodel voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars. Doordat het uitgevoerd wordt door een handboor is de schadelijkheid beperkt. Gezien het nut van dit onderzoek wordt het onderzoek noodzakelijk geacht.

Tijdens een oppervlaktekartering wordt een gebied raaigewijs belopen op zoek naar vondstmateriaal aan de oppervlakte. Het gebied is deels bebouwd, deels verhard en bestaat voor de rest uit grasland. De vondstzichtbaarheid is bijgevolg nihil. Hierdoor is het onderzoek niet mogelijk om uit te voeren. Ook het nut kan daardoor niet achterhaald worden. Ondanks dat het onderzoek volledig onschadelijk is kan de noodzaak niet geduid worden.

Een geofysisch onderzoek is een goede onderzoeksmethode die vooral sporen die een afwijking veroorzaken in een magnetisch of elektrisch veld kan opsporen. Het type sporen dat op basis van het verwachtingsmodel wordt verwacht is meestal klein en beperkt van aard. Deze sporen zijn vaak erg moeilijk op te sporen of vast te leggen waardoor het onduidelijk is of het geofysisch onderzoek wel een bijdrage levert aan de kennis over het plangebied. Als de criteria overlopen worden dan kan gesteld worden dat het onderzoek kan worden uitgevoerd. Omdat dit type van onderzoek geen goede resultaten geeft voor nederzettingsresten en vuursteenvindplaatsen kan de nuttigheid in vraag worden gesteld. Doordat enkel gebruik wordt gemaakt van elektrische en magnetische pulsen die de grond worden ingestuurd is het geen schadelijke methode. Aangezien de kennisvermeerdering van

het onderzoek niet kan worden gestaafd kan dit de kosten voor dit onderzoek niet verantwoorden. Er is bijgevolg geen noodzakelijkheid.

Afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek kan een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk worden geacht gezien de hoge trefkans voor vuursteenvindplaatsen van jager verzamelaars. Ook nederzettingsresten van landbouwers vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen en sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen kunnen vastgesteld worden door middel van dit type booronderzoek, maar dit onderzoek levert geen sluitende resultaten op. Dit betekent dat, ondanks of de boringen een positief of negatief resultaat geven, er toch nog verdere onderzoeken noodzakelijk zijn. Doordat het een booronderzoek is dat manueel wordt uitgevoerd moet het gefaseerd worden uitgevoerd. Eén voor de zones met groen en verharding ter plaatse van het nieuwe ontmoetingscentrum en een tweede fase nadat de bestaande gebouwen gesloopt zijn.

Aangezien het de beste methode is om vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars vast te stellen kan ook het nut aangetoond worden. Net als bij een landschappelijk booronderzoek gaat het om boringen die, in dit geval, in een grid van 10 x 12 m worden geplaatst. Ongeacht of ze handmatig worden uitgevoerd of mechanisch, de schadelijkheid is beperkt. Gezien het nut en de kenniswinst die dit onderzoek kan opleveren, wordt de noodzaak bepaald.

Indien de resultaten van een verkennend archeologisch booronderzoek positief zijn (intacte bodem en de aanwezigheid van lithische artefacten), kan een waarderend archeologisch booronderzoek worden uitgevoerd. Dit onderzoek wordt in een 5 x 6 m grid uitgevoerd. Het onderzoek wordt in twee fasen uitgevoerd worden en kan pas uitgevoerd worden nadat alle verharding verwijderd (fase 1) is en de gebouwen gesloopt zijn (fase 2). Het onderzoek heeft tot doel om eventueel aanwezige vuursteenvindplaatsen beter af te bakenen en een beter beeld te doen vormen van de intrinsieke kwaliteit van de vindplaats. Het onderzoek is perfect uitvoerbaar. Omdat het de methode is om een vuursteenvindplaatsen te waarderen en beter af te bakenen is het een nuttig onderzoek. De schade die het onderzoek toe brengt is groter dan ieder ander type van booronderzoek, maar omdat het om een boring met een diameter van 15 cm gaat per 30 m², is de schadelijkheid beperkt van karakter. Gezien de positieve antwoorden op de vorige criteria wordt de noodzaak weergegeven.

Indien op basis van een waarderend booronderzoek duidelijk is dat er een vuursteenvindplaats aanwezig is, dan kunnen proefputten een beter inzicht geven in de ruimtelijke spreiding van de vondsten gerelateerd aan een vuursteenvindplaats. Het is een nuttig onderzoek omdat het bepalend is in de strategie voor de opgraving van een vuursteenvindplaats. Het onderzoek is erg schadelijk, omdat een proefput verstorend is voor de volledige oppervlakte van de werkput. Omwille van het hoge nut kan ook de noodzaak geduid worden.

Afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek kan bepaald worden of een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk is. Een proefsleuvenonderzoek is de meest geschikte methode om zowel nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen als sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen vast te stellen. Door middel van een graafmachine wordt op steekproefgewijze methode de teelaarde verwijderd en wordt onderzocht of er antropogene sporen aanwezig zijn. Het is mogelijk om het onderzoek uit te voeren, maar wel gefaseerd, een eerste fase ter plaatse van het nieuw te bouwen ontmoetingscentrum, een tweede fase na de sloop van de bestaande gebouwen. Indien het onderzoek goed wordt uitgevoerd is het niet overdreven schadelijk voor het bodemarchief. De kenniswinst die deze methode met zich mee brengt kan doorslaggevend zijn naar verdere onderzoeken toe. Hiermee wordt de noodzaak geduid.

2.6. Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstellingen van het vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek werd voor het plangebied een hoge trefkans opgesteld voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars. Daarnaast werd een hoge trefkans toegekend voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen en voor sporen van begraving vanaf de bronstijd tot en met de volle middeleeuwen. De late middeleeuwen kregen een middelhoge trefkans toegekend. Om deze verwachting te toetsen worden de volgende onderzoeken geadviseerd:

- Landschappelijk booronderzoek: Het doel van het landschappelijk booronderzoek is om enerzijds de diepte van het archeologisch niveau te bepalen en anderzijds om de bodemopbouw en verstoringen in kaart te brengen.

- Verkennend archeologisch booronderzoek: Het doel van het verkennend archeologische booronderzoek is om de hoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars te toetsen. Door middel van handboringen wordt de aanwezigheid van deze vindplaatsen gecontroleerd en indien aanwezig kan de vindplaats grof worden afgebakend.
- Waarderend archeologisch booronderzoek: Het doel van het waarderend booronderzoek is om eventueel vastgestelde vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars te waarderen en beter af te bakenen.
- Proefputtenonderzoek: Het doel van een proefputtenonderzoek is om de vastgestelde vuursteenvindplaatsen door een beperkt, maar statisch representatief deel van terrein op te graven, uitspraken te doen over de archeologische waarde van de hele vindplaats.
- Proefsleuvenonderzoek: Het proefsleuvenonderzoek heeft tot doel om de verwachting opgesteld tijdens het bureauonderzoek te toetsen, en indien de aanwezigheid van sporen kan worden gestaafd een waardering aan de vindplaats geven.

De te beantwoorden onderzoeksvragen

Landschappelijk booronderzoek

- Wat is bekend over de bodemopbouw binnen het plangebied?
- Op welke diepte komt het archeologisch relevant niveau voor? Kunnen er meerdere niveaus worden herkend.
- Is er sprake van verstoringen in het verleden?
- Hoe verhouden de verstoringen uit het verleden zich met deze van de toekomst?
- Dient op basis van de resultaten van het landschappelijk booronderzoek een verkennend archeologisch booronderzoek te worden uitgevoerd?

Verkennend archeologisch booronderzoek

- Kunnen de aardkundige gegevens van het landschappelijk booronderzoek worden aangevuld?
- Zijn tijdens het onderzoek indicaties vastgesteld die kunnen wijzen op de aanwezigheid van vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars?

De volgende vragen moeten enkel worden opgelost indien de vorige onderzoeksvraag positief werd beantwoord:

- Kan de vindplaats worden afgebakend?
- Op welk niveau komt de vindplaats voor?
- Kan er een datering worden toegekend?
- Wat is de afbakening voor een waarderend archeologisch booronderzoek?

Waarderend archeologisch booronderzoek

- Kan de vindplaats duidelijk worden afgebakend?
- Op welk niveau komt de vindplaats voor en in welke mate heeft dit onderzoek een gedetailleerder antwoord kunnen geven dan tijdens het verkennend booronderzoek.
- Kan er een datering worden toegekend? Kan de datering die tijdens het verkennend archeologisch booronderzoek werd toegekend bijgesteld?
- Kunnen er zones worden afgebakend waar een proefputtenonderzoek moet worden uitgevoerd?

Proefputtenonderzoek

- Wat kan er verteld worden over de gaafheid van de vindplaats?
- Kan de site in verticale richting afgebakend worden?
- In welke mate kunnen de resultaten van het proefputtenonderzoek de resultaten van de voorgaande booronderzoeken aanvullen?
- Kan de vooropgestelde afbakening van het waarderend booronderzoek behouden blijven?

Proefsleuvenonderzoek

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Kunnen er verschillende periodes worden herkend binnen het spoor- en vondstensemble?
- Wat is de relatie tussen de sporen, de bodem en de geomorfologische situatie?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk?

2.7. Onderzoekstechnieken

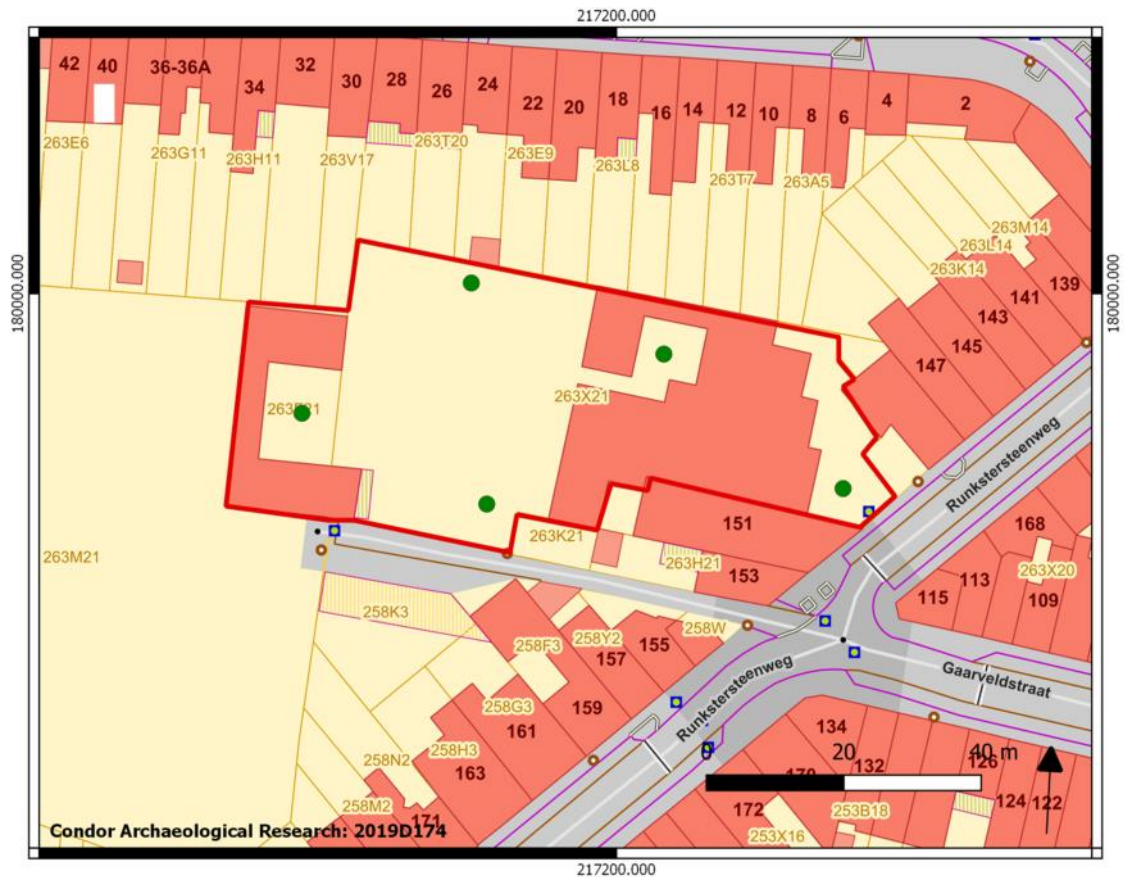
Landschappelijk booronderzoek

Het landschappelijk booronderzoek zal door middel van 5 boringen, verspreid over het terrein een beter beeld doen vorm van de aardkundige opbouw van de ondergrond en kan bepalen op welk niveau archeologische resten verwacht kunnen worden. Er is een boring voorzien binnen de verharding van het achterliggende jeugdlokaal. Daarnaast is er een boring binnen het grasveld en één binnen de verharding tussen het ontmoetingscentrum en het achterliggende jeugdlokaal. Tenslotte zijn er nog twee boringen binnen verharde terreingedeelten voorzien, één ter plaatse van de binnenkoer, een andere tussen het ontmoetingscentrum en de Runkstersteenweg. De boringen zijn verspreid geplaatst, door de onregelmatige vorm van het plangebied en de aanwezige bebouwing was het niet mogelijk om de boringen in een grid uit te zetten.

Het booronderzoek wordt uitgevoerd door een aardkundige of aardkundig assistent en een veldwerkleider. Het onderzoek wordt uitgevoerd door middel van een manuele boor van het type edelman met een diameter van 7 cm. Er mag ook gebruik worden gemaakt van een gutsboor, maar de zandige ondergrond leent zich niet om een gutsboor met een diameter van 3 cm te gebruiken. Let op, de boringen ter plaatse van de verhardingen, kunnen pas worden uitgevoerd na verwijdering van deze verharding, er wordt bijgevolg een mechanisch booronderzoek geadviseerd.

De boringen worden tot minimum 20 cm in de natuurlijke moederbodem uitgevoerd. Twee boringen worden tot minstens 1.5 m diepte doorgezet, om te oordelen of op diepere niveaus paleobodems voorkomen. Indien dit het geval is worden ook de andere boringen minstens tot deze diepte doorgezet om het reliëf van de paleobodem te reconstrueren.

De boringen worden opgemeten in xyz-coördinaten met een nauwkeurigheidsgraad van 1 cm.

Afbeelding 1: Locaties van de landschappelijke boringen weergegeven op de toekomstige situatie.

Verkennend archeologisch booronderzoek

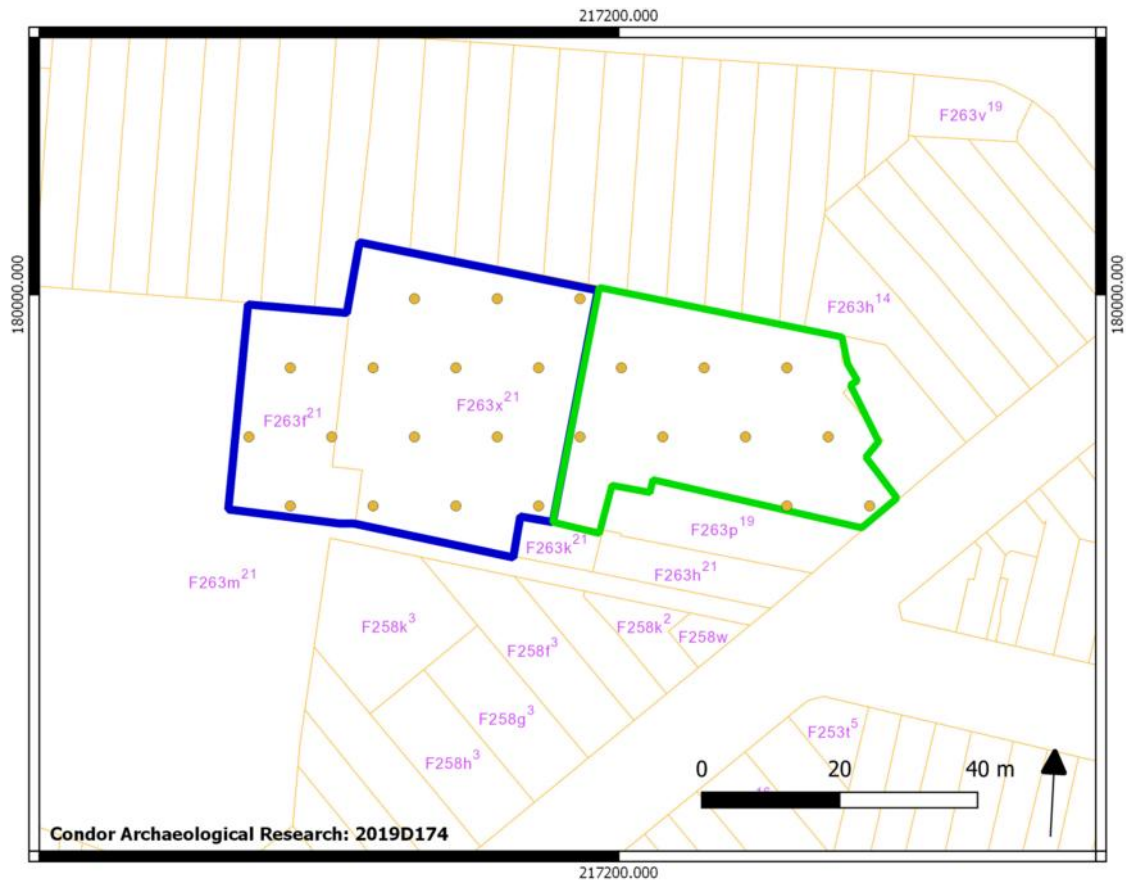
De uitvoering van een verkennend archeologisch booronderzoek hangt af van de resultaten van het landschappelijke booronderzoek. Dit onderzoek zal namelijk bepalen of alles, een deel, meerdere delen of niets van het plangebied beboord moet worden. Een verkennend archeologisch booronderzoek is noodzakelijk wanneer uit het landschappelijk booronderzoek naar voren komt dat er nog bodemlagen aanwezig zijn waarin archeologische resten, gerelateerd aan vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars kunnen voorkomen en als kan aangetoond worden dat deze lagen verstoord worden. Aangezien er bij het landschappelijk booronderzoek wordt gewerkt met verspreide boringen worden de afbakening vastgelegd door de resultaten van het verkennend archeologisch booronderzoek. De afbakening geldt als volgt. Indien twee naast elkaar gelegen boringen positief zijn dan wordt de gehele ruimten tussen de boringen onderzocht. Indien een boring positief is die ligt nabij één van de grenzen van het plangebied dan worden alle boringen uitgevoerd tussen de locatie van de landschappelijke boring en de grens. Blijkt dat één boring positief is en de naburige boring negatief, dan wordt de gehele

oppervlakte tussen de positieve en de negatieve boring beboord. Ten laatste drie dagen voor de start van het onderzoek wordt de startdatum gemeld bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

Het verkennend archeologisch booronderzoek wordt in twee fasen uitgevoerd. Het booronderzoek wordt uitgevoerd door een veldwerkleider. De boringen worden uitgevoerd in een driehoeksgrid van 10 x 12 m waarbij de afstand tussen de boringen 12 m bedraagt en de afstand tussen de raaien 10 m. De raaien worden verspringend ten opzichte van elkaar geplaatst waarbij iedere raai 6 m opschuift ten opzichte van de vorige boorraai. Indien uit de resultaten van het landschappelijk booronderzoek blijkt dat overal nog intact of slechts licht verstoorde bodems voorkomen zouden er 24 boringen geplaatst kunnen worden. Daarvan zijn er 15 voorzien in de eerste fase (zone nieuw ontmoetingscentrum) en 9 in de zone van de te slopen gebouwen (de voorwaarden voor de sloop van de gebouwen is opgenomen in het hoofdstuk randvoorwaarden). Er is voor gekozen om de boorraaien oost-west te oriënteren. Op die manier liggen de raaien dwars op het reliëf van het zwakke dal dat ten oosten van het plangebied ligt, waardoor dwarsprofielen gemaakt kunnen worden.

De boringen worden uitgevoerd met een handboor van het type edelman met een minimale diameter van 10 cm. De boring wordt uitgevoerd tot minimaal 20 cm in de natuurlijke moederbodem. Indien op basis van het landschappelijk booronderzoek blijkt dat ook op diepere niveaus nog paleobodems kunnen voorkomen dan wordt tot minstens 20 cm in de natuurlijke moederbodem onder deze paleobodem geboord. Het opgeboorde sediment wordt per stratigrafische bodemeenheid en per laag van maximaal 20 cm dikte gezeefd. Aangezien dit onderzoek specifiek tot doel heeft om vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars op te sporen wordt gebruik gemaakt van een zeef met een maaswijdte van maximaal 2 mm.

De boringen worden opgemeten in xyz-coördinaten met een nauwkeurigheidsgraad van 1 cm.

Afbeelding 2: Boorpuntenkaart met weergave van een 10 × 12 m raster.

Waarderend archeologisch booronderzoek

De uitvoering van een waarderend archeologisch booronderzoek hangt af van de resultaten van het verkennend archeologisch booronderzoek. Dit onderzoek zal namelijk bepalen of een deel, meerdere delen of niets van het plangebied beboord moet worden. Een boring waarin een lithisch artefact wordt vastgesteld wordt als positieve boring ervaren. De bodembewaring wordt niet als positief criteria beschouwd omdat een intacte bodem in sé niet betekend dat het een archeologische vindplaats bevat. Ten laatste drie dagen voor de start van het onderzoek wordt startdatum gemeld bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

Ook dit onderzoek wordt gefaseerd uitgevoerd. Het booronderzoek wordt uitgevoerd door een veldwerkleider. De boringen worden uitgevoerd in een driehoeksgrid van 5 x 6 m waarbij de afstand tussen de boringen 6 m bedraagt en de afstand tussen de raaien 5 m. De raaien worden verspringend ten opzichte van elkaar geplaatst waarbij iedere raai 3 m opschuift ten opzichte van de vorige boorraai. Aangezien de methodiek en de exacte locatie van het boorgrid afhankelijk is van de resultaten van het verkennend archeologisch

onderzoek kan in dit programma van maatregelen geen voorstel van boorpunten worden gedaan. De uitvoerend veldwerkleider beschrijft gedetailleerd en gefundeerd waarom de gebruikte methodiek en boorlocatie gekozen werd in de nota.

De boringen worden uitgevoerd met een handboor van het type edelman met een minimale diameter van 15 cm. De boring wordt uitgevoerd tot minimaal 20 cm in de natuurlijke moederbodem. Indien op basis van het landschappelijk booronderzoek blijkt dat ook op diepere niveaus nog paleobodems kunnen voorkomen dan wordt tot minstens 20 cm in de natuurlijke moederbodem onder deze paleobodem geboord. Het opgeboorde sediment wordt per stratigrafische bodemeenheid en per laag van maximaal 20 cm dikte gezeefd. Aangezien dit onderzoek specifiek tot doel heeft om vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars op te sporen wordt gebruik gemaakt van een zeef met een maaswijdte van maximaal 2 mm.

De boringen worden opgemeten in xyz-coördinaten met een nauwkeurigheidsgraad van 1 cm.

Proefputtenonderzoek

Voor de start van een proefputtenonderzoek wordt melding gemaakt van de startdatum bij het agentschap Onroerend Erfgoed.

Op basis van de resultaten van het verkennend en het waarderend archeologisch booronderzoek kan ervoor worden geopteerd om bij aanwezigheid van een vuursteenvindplaats een proefputtenonderzoek uit te voeren. Het onderzoek wordt uitgevoerd wanneer de site tijdens het waarderend booronderzoek kan worden afgebakend. Verspreid binnen de vastgestelde vindplaats worden de proefputten voorzien.

Het onderzoek wordt minstens uitgevoerd door een veldwerkleider, een bodemkundige en een assistent-archeoloog. Daarnaast wordt het team bijgestaan door een conservator.

Op basis van de resultaten van voorgaande onderzoeken wordt, in samenspraak tussen de veldwerkleider en de erkend-archeoloog, bepaald of de proefputten gespreid over de vindplaats geplaatst worden, dan wel in een vast-grid. De keuze hiervan wordt gefundeerd beargumenteerd in de nota waarbij het grid van 15 x 18 m nooit overschreden wordt. Iedere proefput heeft een oppervlakte van 1 m die onderverdeeld worden in secties van

0.25 m². Op die manier kan gekeken worden of er afwijkingen voorkomen op korte afstand. Het sediment wordt per sectie en maximaal per aardkundige eenheid uitgezeefd. Het zeven gebeurt op een zeef met een maaswijdte van maximaal 2 mm. Indien er weinig variatie is in de aardkundige eenheden wordt in arbitraire niveaus van maximaal 10 cm gewerkt. Er mag ook gekozen worden om de put in zijn geheel te onderzoeken, dus als 1 m², maar in dat geval wordt ieder aangetroffen artefact ingemeten met een RTS, waarna de lagen per bodemeenheid dan wel in arbitraire lagen van maximaal 10 cm uitgezeefd worden.

Het onderzoek wordt voorts uitgevoerd volgens hoofdstuk 8.7 van de code van goede praktijk.

Proefsleuvenonderzoek

Het landschappelijk booronderzoek kan bepalend zijn of het proefsleuvenonderzoek moet worden uitgevoerd. Het proefsleuvenonderzoek kan pas worden uitgevoerd na het verkennend en waarderend onderzoek inzake vuursteenvindplaatsen. Indien deze onderzoeken van mening zijn dat een proefsleuvenonderzoek een schadelijke invloed heeft op eventueel aanwezige prehistorische sites, dan wordt het proefsleuvenonderzoek enkel beperkt tot de zones waar geen vuursteenvindplaatsen zijn vastgesteld. Het proefsleuvenonderzoek wordt gefaseerd uitgevoerd.

Voor de start van het proefsleuvenonderzoek wordt een melding gedaan bij het agentschap Onroerend Erfgoed ter kennisgeving van de startdatum. De melding gebeurt minstens drie werkdagen voor de start van het onderzoek.

Voor het proefsleuvenonderzoek wordt de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallele proefsleuven worden ononderbroken over de volledige oppervlakte van de betrokken fasen getrokken
- De proefsleuven hebben een breedte van 2 m
- De afstand tussen de proefsleuven bedraagt niet meer dan 15 m tussen middelpunt en middelpunt

De keuze van smalle sleuven is gebaseerd op de resultaten van een recente studie waaruit blijkt dat de hoogste trefkans kan bekomen worden bij het gebruik van 2 m brede sleuven.

De keuze van continue sleuven is gekozen vanuit praktisch oogpunt. Er zijn namelijk minder machinebewegingen nodig en deze methode heeft als voordeel dan het niveau gemakkelijker gevolgd kan worden¹. Voor de oriëntatie is gekeken om de sleuven dwars op het reliëf te plaatsen, namelijk van west naar oost.

Er is getracht om het terrein zo optimaal mogelijk te besleuven. De werkputten hebben de volgende lengte:

FASE 1	
Werkputnummer	Oppervlakte
1	91 m ²
2	78 m ²
3	64 m ²
FASE 2	
Werkputnummer	Oppervlakte
4	90 m ²
5	68 m ²
TOTAAL	391 m²

Tabel 1: Werkputnummers met hun lengte.

Fase 1 is 1774 m² groot. Volgens het huidige proefsleuvenplan wordt 233 m² opgelegd wat neerkomt op 13.13 % van het terrein. Daarnaast wordt minstens 2 % (34 m²) voorzien in de vorm van kijkvensters en dwarsseuven. Fase 2 is 1174 m² groot. Volgens het huidige proefsleuvenplan wordt 158 m² opgelegd wat neerkomt op 13.46 % van het terrein. Daarnaast wordt minstens 2 % (24 m²) voorzien in de vorm van kijkvensters en dwarsseuven. De kijkvensters en dwarsseuven dienen om de eventueel aangetroffen resten beter te kunnen vatten en de context te bepalen. In het geval van de afwezigheid van resten of sporen worden ze gebruikt om te controleren of de proefsleuven een misleidend beeld vormen, dan wel om de afwezigheid te staven. De kijkvensters zijn niet groter dan de afstand tussen 2 proefsleuven. Ze zijn echter voldoende groot om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

¹ Haneca 2016, 56.

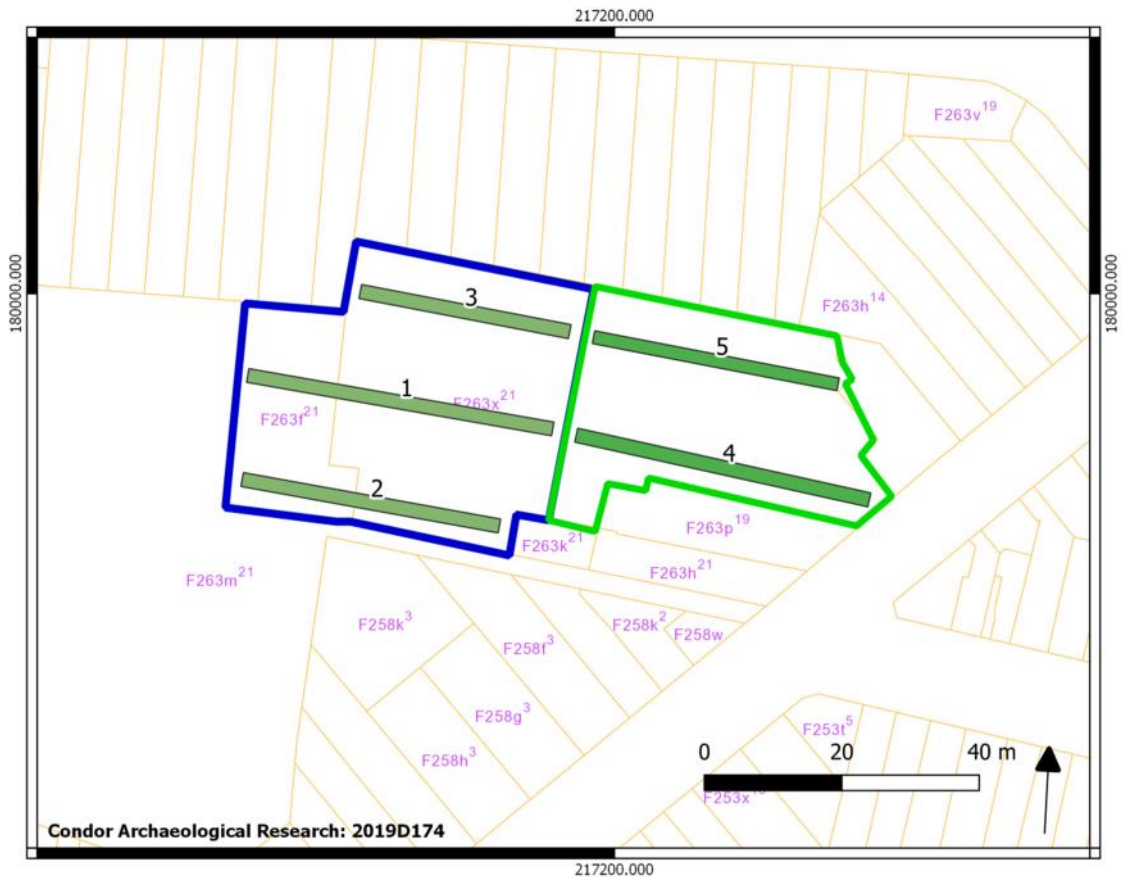
Op basis van de resultaten van hette bureauonderzoek wordt uitgegaan van 1 archeologisch onderzoeksniveau en dit onder de bouwvoor of eventueel verstoorde lagen onder de bouwvoor. De diepte waarop het archeologisch niveau verwacht wordt is circa 30 à 60 cm beneden maaiveldniveau.

Sporen die tegen de wand van de proefsleuf worden aangetroffen worden opgeschoond om de relatie met het profiel te documenteren. Alle sporen worden gefotografeerd en ingetekend. Een selectie van de sporen wordt gecoupeerd om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. Wanneer het diepe sporen betreft, bijvoorbeeld een waterput, dan wordt de diepte en de opbouw door middel van een boring achterhaald.

Dagelijks wordt een volledige opmeting van sleuven, kijkvensters en sporen uitgevoerd. Dagelijks is dus een recent en aangevuld grondplan beschikbaar dat op elk ogenblik aangeleverd kan worden.

De werkputten en sporen worden door een metaaldetector gecontroleerd. Sporen die een signaal geven worden aangeduid in de sporenlijst. Vondsten die buiten een spoorcontext worden vastgesteld worden ingemeten op het grondplan met een vondstnummer dat voorzien is van de code Md. De metalen vondsten worden beschermd tegen degradatie van het materiaal.

In iedere werkput wordt minstens 1 profielput aangelegd. De profielputten worden zo geplaatst dat er een goed beeld kan worden gevormd van de bodemkundige situatie binnen het plangebied. De profielputten worden machinaal aangelegd. Ze worden opgeschoond, gefotografeerd, ingetekend en beschreven. De profielputten worden beschreven en bestudeerd door de bodemkundige. Van ieder profiel wordt de absolute hoogte van zowel het maaiveld als van het archeologisch vlak opgemeten en op de profieltekening aangegeven.

Afbeelding 3: Proefsleuvenplan met aanduiding van de verschillende fasen (Fase 1: blauw, fase 2: groen). De proefsleuven met bijhorend nummer worden als groene balken weergegeven. Als ondergrond is het kadaster gebruikt.

Na het onderzoek worden de werkputten gedicht om verder degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien kwetsbare sporen worden aangetroffen dan worden deze bedekt door middel van worteldoek zodat ze bij een vervolgonderzoek niet verder worden aangetast vooraleer ze verder onderzocht kunnen worden.

2.8. Evaluatiecriteria

De voorgestelde onderzoeken worden als succesvol beschouwd en mogen afgerond worden wanneer aan de volgende criteria voldaan is:

- Landschappelijk booronderzoek: Beantwoording van alle onderzoeksvragen.
- Verkennend archeologisch booronderzoek: Beantwoorden van alle onderzoeksvragen en de aan- of afwezigheid van vuursteenvindplaatsen voor jager-verzamelaars duiden.

- Waarderend archeologisch booronderzoek: Beantwoorden van de onderzoeksvragen en een nauwkeurige aflijning geven van de vastgestelde vuursteenvindplaatsen. Daarnaast hoort de waarde van de vindplaats achterhaald te worden.
- Proefputtenonderzoek: Beantwoording van de onderzoeksvragen en duiding geven in de spreiding van de vondsten evenals het bijstellen van de waardebepaling van de site.
- Proefsleuvenonderzoek: Beantwoording van de onderzoeksvragen, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een vindplaats en in het geval van de aanwezigheid van een vindplaats een gedetailleerde waardering opstellen en een duidelijk beeld scheppen van deze vindplaats in functie van de daaropvolgende opgraving.

2.9. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

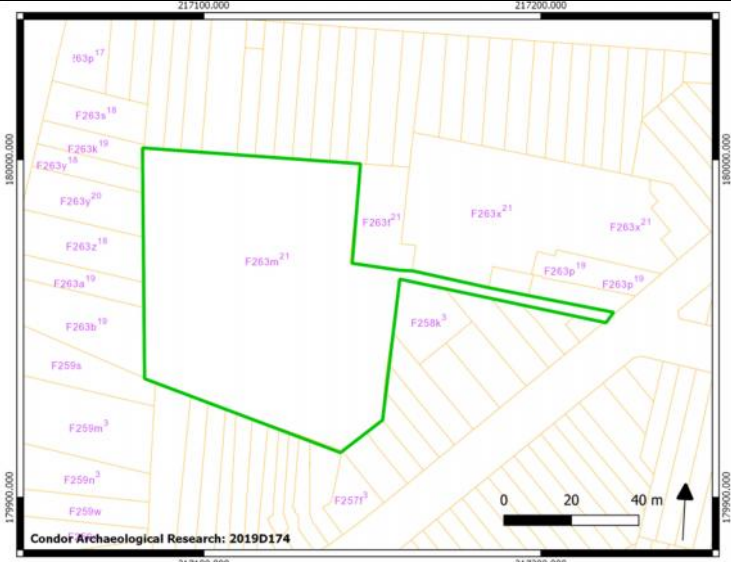
Er worden geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk. Indien tijdens het veldwerk blijkt dat een afwijking noodzakelijk dan wordt dit gemotiveerd beschreven in de nota.

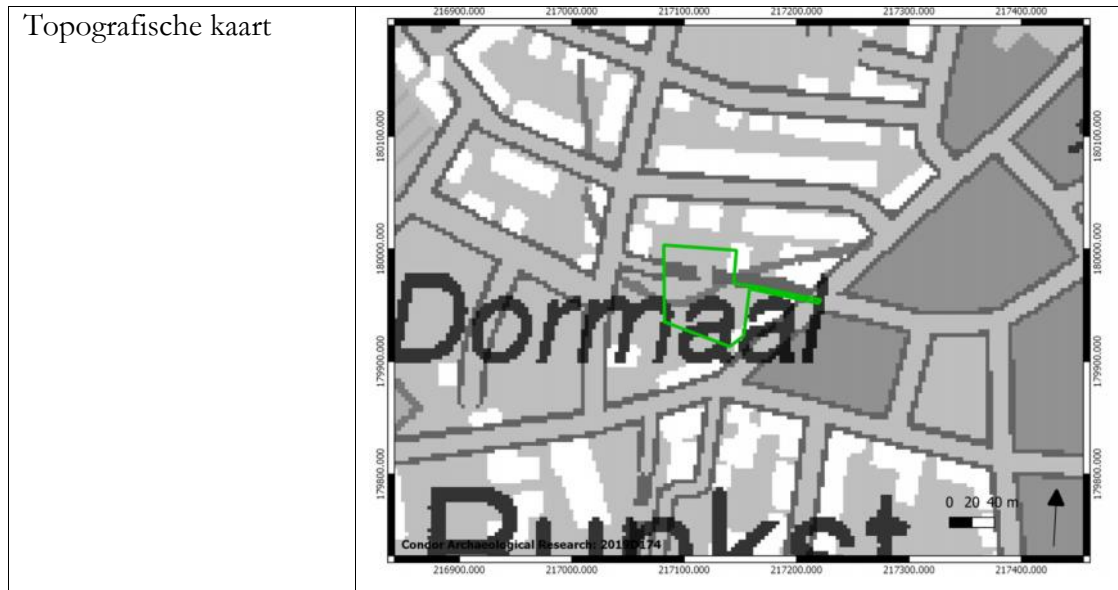
2.10. Randvoorwaarden

De sloop van alle bovengrondse constructies kunnen zonder archeologische voorwaarden worden uitgevoerd. Het uitbreken van de verhardingen, vloerplaten en funderingen gebeurt onder begeleiding van een archeoloog.

3. Programma van Maatregelen voor vrijgave

3.1. Administratieve gegevens

Projectcode	2019D174	
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing	
Naam en erkeningsnummer erkend archeoloog	Condor Archaeological Research bvba (OE/ERK/Archeoloog/2016/0107), Bedrijfsstraat 10, 3500 HASSELT	
Provincie	Limburg	
Gemeente	Hasselt	
Deelgemeente	Runkst	
Plaats	Runkstersteenweg	
Toponiem	/	
Bounding Box	X: 217081.72 X: 217221.57	Y: 179914.10 Y: 108003.21
Kadastrale gegevens	Gemeente: Hasselt Afdeling: 6 Sectie: F Nrs.: 263m21	
Kaartblad	/	
Kadasterkaart		

3.2. Volledigheid van het uitgevoerde onderzoek

De zone die het programma van maatregelen voor vrijgave behelst is de zone waarbinnen in de toekomst geen verstoringen zijn voorzien. Vandaag de dag is deze zone in gebruik als park en dit zal ook in de toekomst zo blijven.

Op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek is geconcludeerd dat er archeologische resten kunnen voorkomen, maar doordat er geen verstoringen worden uitgevoerd is het zinloos om momenteel verder onderzoek uit te voeren.

Op basis van de bekende resultaten werd daarom geoordeeld dat alle wenselijke én te nemen stappen betreffende archeologische vooronderzoek uitgevoerd werden voor onderhavig onderzoeksgebied

3.3. Aanwezigheid van een archeologische site

De aanwezigheid van een vindplaats kon, louter op basis van het bureauonderzoek, niet bepaald worden. Tijdens het bureauonderzoek werd een hoge trefkans opgesteld voor vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het paleolithicum tot en met het neolithicum. Daarnaast is er een hoge trefkans toegekend voor nederzettingsresten vanaf het neolithicum tot en met de volle middeleeuwen en voor sporen van begraving vanaf de

bronstijd tot en met de volle middeleeuwen. Voor de late middeleeuwen werd er een middelhoge trefkans opgesteld. Dit is echter een verwachting.

3.4. Waardering van de archeologische site

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kan er geen waardstelling van de archeologische site plaats vinden. Het is namelijk niet zeker dat er archeologische resten aanwezig zijn.

3.5. Impactbepaling

Het achterliggende park blijft in de toekomst ook in gebruik als park, hier is de impact bijgevolg nihil. Er is bijgevolg geen sprake van een impact.

3.6. Bepaling van maatregelen

Op basis van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek wordt dit deel van het plangebied vrijgesteld van verder onderzoek. Aangezien er geen impact is zou iedere vorm van verder onderzoek schade toebrengen.

Het Programma van Maatregelen betreft dus een vrijgave voor verder archeologisch onderzoek.

3.7 bibliografie

Haneca, K., S. Debruyne, S. Vanhoutte en A. Ervynck. 2016. Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. *Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48*, Brussel.